



Nr 10/2017 (lipiec-sierpień)

Biuletyn Wydziału Nauk Historycznych jest informatorem o bieżącej działalności Wydziału. Zawiera najnowsze informacje związane z funkcjonowaniem naszej jednostki. Ukazuje się na początku każdego miesiąca i jest adresowany do społeczności Wydziału oraz wszystkich zainteresowanych jego działalnością. Informacje, które mają się w nim znaleźć należy przysyłać do: dr Emilii Ziółkowskiej - eziolkowska@umk.pl (Katedra Historii Sztuki i Kultury), mgr Aliny Sosnowskiej - also@umk.pl (Instytut Archeologii), dra Rafała Kleśty-Nawrockiego - erkaen@umk.pl (Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej), mgra Piotra Rudery - piorud@umk.pl (Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii) i mgra Krystiana Chyrkowskiego - kch7@umk.pl (Instytut Historii i Archiwistyki). Więcej informacji znajdą Państwo również na www.wnh.umk.pl i wydziałowym Facebooku.

NOMINACJE, NAGRODY I JUBILEUSZE

Dr hab. Jacek Tylicki w radzie naukowej

Dr hab. Jacek Tylicki, prof. UMK z Katedry Historii Sztuki i Kultury został powołany z dniem 1 września br. w skład Rady Naukowej, wydawanego przez Muzeum Narodowe w Poznaniu, czasopisma „Studia Muzealne”.

KONFERENCJE, SYMPOZJA, SESJE

Światowy Kongres Mediewistyczny

Dr Przemysław Waszak z Katedry Historii Sztuki i Kultury wziął udział w 24. Światowym Kongresie Mediewistycznym, który odbył się w dniach 3-6 lipca br. w Leeds, gdzie wygłosił referat: *The Construction of Gothic Sculptors and Its Reception in the Narratives of Modern Times*.

11th International Meeting of the Pollen Monitoring Programme

W dniach 31 sierpnia - 1 września br. w Instytucie Archeologii odbyła się 11 cykliczna międzynarodowa konferencja, poświęcona badaniom rocznego opadu pyłkowego – „11th International Meeting of the Pollen Monitoring Programme”. Konferencję rozpoczynały dwudniowe warsztaty pt. „Towards quantitative vegetation reconstruction from pollen – data handling and applications”, prowadzone przez Anneli Poska (Estonia), Vojtěcha Abrahama (Czechy) i Martina Theuerkaufa (Niemcy), które przybliżały metody i programy pozwalające na wykorzystywanie badań nad współczesnym opadem pyłkowym w rekonstrukcjach roślinności w przeszłości. Podczas obrad poruszano temat relacji roślinność – człowiek – opad pyłkowy; zaprezentowano 17 referatów i 14 posterów. W konferencji wzięło udział 31 uczestników z 9 państw (Czechy, Estonia, Finlandia, Niemcy, Polska, Rosja, Turcja, Wielka Brytania, Włochy). Aktywnie uczestniczyli w niej również studenci i doktoranci z Instytutu Archeologii, zajmując się sprawami logistycznymi oraz ogólną oprawą konferencji (żywy skansen w Instytucie Archeologii, spacer po najważniejszych zabytkach Torunia).

Dofinansowanie z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki

Projekt badawczy *Słownik historyczno-geograficzny Prus w średniowieczu i u progu epoki wczesnonowożytnej, t. I: Prusy Dolne, t. II: Warmia*, pod kierownictwem dr. hab. Radosława Biskupa z Zakładu Historii Krajów Bałtyckich, uzyskał ministerialne finansowanie w ramach konkursu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki w części „Dziedzictwo narodowe”.

W tym samym konkursie finansowanie uzyskał też projekt *Atlas historyczny miast polskich, t. 1: Prusy Królewskie i Warmia, t. 2: Kujawy, t. 3: Mazury, t. 4: Śląsk, t. 5: Małopolska*, którym kieruje prof. Roman Czaja z Zakładu Historii Średniowiecza / Pracowni Atlasu Historycznego Miast.

Badania fortu Resculum

Od lipca do września br. trwały wieloaspektowe badania archeologiczne rzymskiego fortu *Resculum* w Rumunii. Zespół badawczy, realizujący projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki pt. „Rzymski fort Resculum. Funkcja, znaczenie i chronologia rzymskiego osadnictwa na południowo-zachodnim odcinku limesu Dacji Porolissensis”, którego kierownikiem jest dr Jacek Rakoczy z Instytutu Archeologii, przeprowadził szereg badań terenowych. Pierwszym z trzech najważniejszych efektów tego sezonu badawczego było zebranie, dzięki zastosowaniu lotniczego skaningu laserowego Lidar (Light Detection and Ranging), danych o otoczeniu fortu, ukształtowaniu terenu wraz z pozostałościami dawnych konstrukcji. Ich wynikiem będzie Numeryczny Model Terenu o powierzchni 50 km². Drugim efektem było zadokumentowanie, przez skanowanie naziemne, wschodniej połowy obszaru fortu oraz eksplorowanych budynków, *praetorium* oraz *porta praetoria*. W ten sposób powstaje cyfrowy zbiór danych o stanowisku, który pozwoli na jego dokładną rekonstrukcję, a jednocześnie jest cennym wkładem w rozwój metod dokumentacji archeologicznej. Trzecim efektem była weryfikacja wcześniejszych badań sondażowych na terenie fortu, w obrębie budynku wiążanego z dowództwem. W wyniku tegorocznych badań udało się potwierdzić hipotezę, że odkryto dom z prywatnymi kwaterami dowódcy garnizonu. Odsłonięto pomieszczenia apsydowe, ogrzewane podłogowo przez piec hypokaustyczny. Prawdopodobnie mieściła się tam osobista łaźnia komendanta fortu. Wspomniane odkrycie to rzadki przykład budynku rezydencjonalnego wewnątrz stałego obozu rzymskich wojsk pomocniczych. Jesienią spodziewane są wyniki interdyscyplinarnych analiz zabytków oraz rzeźby terenu, które pozwolą na dalszą interpretację odkryć.

Badania podwodne w jeziorze Lednica

Kolejny sezon trwały archeologiczne badania podwodne w jeziorze Lednica. Tegoroczne eksploracje, będące wynikiem współpracy Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich, oddział w Warszawie oraz Zakładu Archeologii Podwodnej z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, realizowane są w ramach projektu pt. „Kolebka Piastów – archeologiczne prospekcje podwodne w rejonie jeziora Lednickiego”, dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zespół badawczy tworzą pracownicy, doktoranci, studenci i absolwenci UMK. Całość prac nadzoruje dr hab. Andrzej Pydyn z Zakładu Archeologii Podwodnej Instytutu Archeologii. Tegoroczne badania objęły obszar znanych już przepraw mostowych, realizowano je również w innych częściach akwenu. Pierwszym etapem projektu były tzw. prospekcje podwodne. Naukowcy przeanalizowali mapy jeziora i dane archiwalne, w ten sposób wybrali obszary o największym

prawdopodobieństwie wystąpienia stanowisk podwodnych. Dzięki tym działaniom znaleziono kilkanaście nowych stanowisk archeologicznych. Następny etap stanowiły badania hydroakustyczne. Dzięki specjalistom z Instytutu Morskiego wykonano bardzo dokładny skan jeziora, używając sondy wielowiązkowej, co umożliwiło obserwację obiektów wystających z dna. W trakcie tych działań między wyspą Ledniczką a brzegiem jeziora znaleziono kolejny most. Z analiz wynika, że jest to trzeci średniowieczny most na jeziorze Lednica. Datowania dendrochronologiczne wykonane przez prof. dr. hab. Tomasza Ważnego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wskazują, że przeprawa ta powstała z drzew ściętych kilka lat po roku 1293. Tegoroczny projekt wkroczył w bardzo ważną fazę – sprawdzane są wyniki badań sejsmicznych z wykorzystaniem profilera osadów dennych oraz realizowane są skanowania magnetometryczne. Wyniki tych prac mogą przyczynić się do następnych interesujących odkryć.

NNCBiR docenia „Humanistę (...)”

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju doceniło projekt Wydziału Nauk Historycznych „Humanista - Stażysta - Menadżer! Zarządzanie dziedzictwem kulturowym”, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) w konkursie "Studiujesz? Praktykuj!". Projekt został zarekomendowany do zaprezentowania w Raporcie Rocznym Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za 2016 r. Raport właśnie się ukazał. Informacja o programie została wyróżniona i przedstawiona jako jeden z dwóch przykładów wykorzystania środków z konkursu.

POLSKA MISJA HISTORYCZNA

Stypendyści w PMH

W miesiącach czerwcu, lipcu i sierpniu w Polskiej Misji Historycznej przebywali liczni stypendyści i goście, których pobyt naukowy w Würzburgu został ufundowany przez JM Rektora UMK prof. dr. hab. Andrzeja Tretyna, Kancelarię Państwową Bawarii oraz Fundację Dietera Salcha Pro Universitate. Łącznie prace badawcze w wüzburgskich bibliotekach i archiwach prowadziło we wspomnianym okresie 19 osób. W tym gronie znalazło się 15 pracowników i doktorantów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika reprezentujących następujące jednostki: Wydział Nauk Historycznych, Wydział Prawa i Administracji, Wydział Nauk Pedagogicznych, Wydział Filologiczny, Bibliotekę Uniwersytecką, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych.

W dniach 17 lipca, 2 i 18 sierpnia odbyły się publiczne spotkania ze stypendystami i gośćmi Polskiej Misji Historycznej, podczas których przedstawili oni realizowane w Würzburgu projekty badawcze oraz odpowiadali na liczne pytania (w językach niemieckim lub angielskim). Pełna lista stypendystów i gości oraz programy spotkań znajdują się na stronie: <http://historicus.umk.pl/pmh>.

INNE WYDARZENIA

Prof. Sienkiewicz gościem TVP Polonia

Prof. dr hab. Jan Wiktor Sienkiewicz z Katedry Historii Sztuki i Kultury był gościem TVP Polonia, gdzie - w roli kuratora - opowiadał o zorganizowanym przez siebie cyklu wystaw „Sztuka w poczekalni” w Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu, poświęconych polskiej sztuce emigracyjnej

Festiwal Smaku w Grucznie

W dn. 19-20 sierpnia br. odbyła się kolejna edycja Festiwalu Smaku w Grucznie. Wśród wielu atrakcji znalazła się również konferencja *Local food culture: from history to community development/Lokalne kultury żywieniowe: od historii do rozwoju wspólnoty*, współorganizowana przez Centrum Dziedzictwa Kulinarного UMK, którym kieruje prof. Jarosław Dumanowski.

NOWE PUBLIKACJE

- Tomasz Dudziński, Małgorzata Grupa, Wiesław Nowosad, *Tajemnice szczuczyńskich krypt (tom 4 - pochówki pijarów)*, Grajewo - Toruń: Towarzystwo Przyjaciół 9 PSK - Wydawnictwo Naukowe UMK, 2017.
- *Wojna a mapa. Historia i współczesność*, red. Maciej Krotofil, Robert Rybak, Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2017.

Opracowanie:

dr Emilia Ziółkowska, mgr Alina Sosnowska, dr Rafał Kleśta-Nawrocki, mgr Piotr Rudera, mgr Krystian Chyrkowski, mgr Małgorzata Lewandowska, mgr Izabela Kujawska, mgr Ewa Jaroszevska, mgr Przemysław Krysiński.